

Rattfyllerilagstiftningen i Finland.

Av jurisdoktorn, lagstiftningsrådet REINO ELLILÄ, Helsingfors.

I. Genom en lag, som utfärdades den 7 juli 1950 och trädde i kraft påföljande 1 augusti, ändrades stadgandena om straff för framförande av motorfordon i berusat tillstånd eller s.k. rattfylleri i 12 § lagen om trafik med motorfordon. Lagändringen innebar en kraftig skärpning av straffet för detta slags brott. Medan maximistraffet för framförande av motorfordon under påverkan av alkohol enligt tidigare lag var fängelse i två år, kan fängelsestraff enligt den nya lagen ådömas ända upp till maximum för denna straffart, fyra år, varjämte tukthusstraff upp till tre år kan komma ifråga. Om framförande av motorfordon i berusat tillstånd leder till vållande av annans död eller svår kroppsskada, kan straffet enligt gällande lag bli i det första fallet sju och i det senare fallet sex års tukthus, medan motsvarande straffmaximum enligt den gamla lagen var fängelse i tre år resp. ett år.

Efter ifrågavarande skärpning av straffen kom 12 § lagen om trafik med motorfordon att lyda på följande sätt:

Var, som vid framförande av motorfordon är drucken eller påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, dömes till fängelse eller till tukthus i högst tre år eller, då brottet icke förorsakat fara för den allmänna trafiksäkerheten och omständigheterna även eljest äro synnerligen mildrande, till böter.

Överlåter ägare eller innehavare av motorfordon eller den, i vars bruk fordonet är, fordonet att brukas av person, som är uppenbart drucken eller, såvitt honom är bekant, påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, straffes överlåtaren med fängelse eller böter.

Har någon i fall, som avses i 1 mom., genom vårdslöshet eller oaktsamhet vållat, att annan person dött eller tillfogats svår kroppsskada, skall dessutom tillämpas, vad i 21 kap. 10 § strafflagen är stadgat, dock så, att straffet, där omständigheterna äro försvårande, kan höjas för dödsförvållande till tukthus i högst sju år och för vållande av svår kroppsskada till tukthus i högst sex år.

Den företagna skärpningen av straffen har sin grund i tanken, att straffhotets preventiva effekt ökas i och med att straffet blir strängare (principen är sålunda den som ligger till grund för hela straffsystemet enligt gällande finsk rätt). En förutsättning är självfallet härvid, att tillräckligt stränga straff utmätas och att villkorlig dom tillgripas endast i yttersta undantagsfall.

I första hand kan måhända det nya straffmaximum, tukthus i tre år, förefalla alltför strängt för enbart rattfylleri, men i praktiken kan mycket väl inträffa så grova fall, att ett sådant straff är på sin plats. Låt oss blott tänka oss ett sådant fall, att en redlost berusad chaufför kör upp på en spårvagnsrefug med ett tiotal personer, vilka dock som genom ett under hinna kasta sig åt sidan och rädda sig undan en nä-

stan säker död. I ett sådant fall är endast tukthusstraffet strängt nog.

Vad beträffar närmare innehållet i stadgandena om rattfylleri, bör det konstateras, att kriminaliseringen enligt 12 § lagen om trafik med motorfordon utvidgats, i det att den numera omfattar även körning under påverkan av annat berusningsmedel än alkohol. Härvid har i främsta rummet avsetts heroin- och opium„fyllerister“. Vid tolkningen av lagrummets 1 mom. är att märka, att stadgandet gäller körning såväll på allmän som på privat väg.

Genom lagändringen har en skärpning av straffet företagits även beträffande den, som upplåter sitt motorfordon åt person, som är uppenbart drucken eller såvitt honom är bekant påverkad av alkohol; straffmaximum har i detta fall höjts från fängelse i två år till fängelse i fyra år. Med beaktande av detta brotts allmänfarlighet har en straffskärpning även härvidlag varit nödvändig. Tillika har 2 mom. av 12 § i lagen om trafik med motorfordon förtydligats, i det vid sidan av ägare och innehavare av fordon även nämnes den, i vars bruk fordon är.

Enligt den officiella statistiken har under år 1946 för rattfylleri dömts 449 personer till fängelse och 153 till böter. Av dessa voro 81 personer villkorligt dömda till fängelse och 1 till böter. Under år 1947 (till vilket år den officiella statistiken sträcker sig) voro motsvarande siffror 653 fängelsestraff, av vilka 175 villkorliga och 175 bötesstraff. Under perioden efter det den strängare straffskalan införts eller efter den 1 augusti 1950, förefaller det som om fallen av rattfylleri skulle ha hållit sig ungefärligen på tidigare nivå, och stickprov med ledning av straffregistret utvisa, att fängelsestraffet i det okomplicerade förstagångs-fallet utmätts till omkring 5—6 månader mot ca. 2—3 månader före lagändringen.

II. Enligt 23 § bilförordningen den 30 april 1948 bör förare av motorfordon inneha *körkort*, som på ansökan beviljas av polismyndigheten på sökandens boningsort, och villkor för att körkort skall erhållas är bl. a., att sökanden är känd som en nykter person (bilförordningen 26 §).

Då rattfylleri föreligger skall polismyndigheten återkalla körkort (bilförordningen 59 §), och i detta syfte bör domstolen meddela denna myndighet om straffet. Körkortet skall återkallas antingen för all framtid eller för viss tid även i andra fall, då det framgått, att föraren icke är nykter.

Över polismyndighetens beslut kan besvär inom femton dagar anföras hos länsstyrelsen, vars beslut åter kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen inom trettio dagar, men polismyndighetens beslut skall lända till efterrättelse, även om ändring sökts (bilförordningen 60 §).

Då villkor för erhållande av körkort i allmänhet är, att sökanden icke blivit fälld till straff för rattfylleri, kan den som av denna orsak förlorat sitt körkort ånyo beviljas sådant endast i undantagsfall i dispensväg, och härvid avgöres ärendet av ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena (bilförordningen 26 §).

I detta dispensförfarande har intill den 1 augusti 1950 följts principen, att den som under synnerligen förmildrande omständigheter dömts till böter, återfår sitt körkort om ett år, och den som dömts till fängelse, om två år. I samband med straffskärpningen för rattfylleri ha även villkoren för återfående av körkort skärpts, och enligt gällande praxis äro motsvarande tider 2 år för den som dömts till böter och 3 år för den som dömts till fängelse. Rattfyllerist, som dömts till tukthus för vållande av annans död, kan däremot aldrig återfå sitt körkort. Vidare är att märka, att dispens i varje fall beviljas endast en gång, så att kort, som återfåtts i dispensväg, vid ett nytt fall av rattfylleri förverkas för alltid.

Med beaktande av rattfylleriets allmänfarlighet och behovet av att straffhotet skärpes synes ovan relaterade praxis vid återkallandet av körkort icke tillräckligt sträng.

III. Frågan om *blodundersökning* är som bäst föremål för närmare reglering i Finland — och saken kräver utan tvivel mångsidig prövning. För det första bör därom sägas, att möjliggörandet av en obligatorisk blodundersökning vore ägnat att öka hithörande straffstadgandens allmänpreventiva verkan. I Sverige t. ex. äro rattfylleristerna skyldiga att underkasta sig blodprov, och vad beträffar Finland ingår i lagberedningens förslag av år 1946 angående kvarstad och rannsakan i brottsmål ett stadgande, enligt vilket person, som mistänkes för rattfylleri, kan underkastas rättsmedicinsk undersökning. Detta förslag har emellertid ännu icke blivit lag.

Däremot borde man icke — liksom t. ex. i Sverige — i lagen gå in för provkvantiteter, matematiskt bundna vid promilletal (detta har dock föreslagits av den s.k. blodalkoholkommittén i dess betänkande av år 1949 och som „fällande“ gräns har föreslagits 1 ‰). I Finland har man ju nyligen genom den nya bevisrättens ikraftträdande i allmänhet frångått ett sådant bevissystem och övergått till en fri bevis teori. Även eljest bör här erinras om den i rättsvården överallt i världen omfattade principen, att ett medicinskt utlåtande varken binder eller skyddar domaren. Dessutom är att märka, att samma alkoholhalt ingalunda hos alla förorsakar lika svåra störningar, då alkoholtoleransen beror av de mest olika faktorer. Betydelse har härvidlag icke blott vana vid alkohol samt egenskaper hos nervsystemet och hos individen i övrigt utan även näringstillståndet vid ettvarit tillfälle, eventuell trötthet eller sjukdom osv. Vidare avvika de kliniska symptomen vid bakrus ofta rätt betydligt och avgörande från promilleproven.

På grund av vad ovan sagts synes den bästa lösningen för Finland vidkommande vara den, att direktiv angående tillämpningen av resultatet av blodundersökningar ges genom skrivelser och cirkulär från vederbörande ministerier och den egentliga promillebestämningen lämnas utanför lagen. Ehuru resultatet av en obligatorisk blodundersökning sålunda endast komme att tjäna som vägledning från expert-håll, vilken icke är bindande för domaren, komma de likväl att vara av värde vid avgörandet av rattfyllerifall.

Reino Ellilä.